

Wim Daniëls

De lagere school

Toen bijna alles nog heel anders was

2017 Prometheus Amsterdam

Inhoud

Inleiding 7

1	Te laat jarig	13
2	Op zaterdag naar school	18
3	Grote klassen	25
4	Gemengd of apart	32
5	Het rapport	40
6	Zangonderwijs	47
7	De kroontjespen en de puntenslijper	57
8	Schoolmelk	66
9	Zilverpapier en melkflesdoppen	72
10	De schoolarts	75
11	De schooltandarts	83
12	Schoolplaten	89
13	Het leesplankje	96
14	De schoolfoto	102
15	Het schoolreisje	109
16	Verkeersles en verkeersbrigadiers	117
17	Straffen	127
18	Beloningen	136
19	De grootste gemene deler	140
20	Koordschrift of blokschrift	147
21	Schoolsparen	155

Inleiding

Het was wel een rare naam: lagere school. Alsof het niet minder kon. Je had ook nog wel een afdeling daaronder: de kleuterschool, her en der ook wel ‘bewaarschool’ genoemd of ‘fröbelschool’, maar die telde niet echt mee. De lagere school was de echte start van ieders onderwijsleven en het was een belangrijke stap, ook al deed de naam dan misschien anders vermoeden. Maar niet voor niets werd de lagere school ook wel ‘de grote school’ genoemd. Je stelde in de ogen van volwassenen wel degelijk iets voor als je naar de lagere school ging. Je was weliswaar nog lang niet volwassen, maar men zag je opeens als een grote meid of een grote jongen.

Het was dan ook niet raar dat pedagogen en politici in 1985 vonden dat de lagere school anders moest gaan heten, namelijk ‘basisschool’, een naam die aan moest geven dat het een school was waar een stevig fundament gelegd werd, een basis voor een hopelijk succesvol vervolg. Maar het ging bij de overgang van de lagere school naar de basisschool om meer dan alleen een naamsverandering.

Op zesjarige leeftijd ging je als kind naar de lagere school. Wat nu op de basisschool groep 1 en groep 2 is, was vroeger de al genoemde kleuterschool, waar je naartoe ging als je vier of vijf jaar was. De lagere school telde zes klassen: klas 1 tot en met

klas 6. Lange tijd was er ook nog een zevende en zelfs achtste klas voor de kinderen die nog iets te jong waren om te gaan werken of die naar een opleiding wilden, bijvoorbeeld de opleiding voor onderwijzer (de kweekschool), maar daarvoor eerst die twee extra klassen van de lagere school moesten afwerken.

Pas in 1900 kwam er een Leerplichtwet, die op 1 januari 1901 in werking trad. Die wet stelde het volgen van zes jaar onderwijs verplicht voor iedereen vanaf het zesde levensjaar. Nou ja, 'iedereen' is iets te veel gezegd; boerenkinderen hoefden tijdens de oogsttijd niet naar school. Ze mochten dan thuisblijven om mee te helpen met het binnenhalen van de oogst. En meisjes mochten volledig thuisblijven als ze onmisbaar waren in de huishouding. Maar de rest moest naar school.

Vóór de invoering van de Leerplichtwet in 1901 bestond er ook al wel onderwijs voor kinderen tussen de zes en twaalf jaar. Aanvankelijk was dat onderwijs maar voor weinigen toegankelijk. In de vroege middeleeuwen (van 600 tot 1100) waren er kloosterscholen voor kinderen die priester wilden of moesten worden. Maar halverwege de middeleeuwen begonnen ook burgerscholen te ontstaan, waar vooral jongens naartoe gingen. Voor die burgerscholen moest betaald worden door de ouders. Veel ouders hadden het geld echter niet, waardoor – dan zijn we de middeleeuwen wel al voorbij – ook de zogenoemde armenscholen ontstonden, vooral in de steden. Voor die scholen hoefde niet betaald te worden. Het aantal aanmeldingen ervoor was evenwel zo groot dat veel kinderen niet geplaatst konden worden. Als oplossing hiervoor richtte men in de negentiende eeuw in diverse steden tussenscholen op, waarvoor dan een kleine financiële bijdrage van de ouders gevraagd werd. Zo kreeg je het rangen- of standenonderwijs in Nederland. De armenscholen hadden vaak per plaats een nummer als aandui-

ding (school 1, school 2, enz.); de tussenscholen kregen een letteraanduiding (school A, school B), terwijl de burgerscholen veelal een echte naam hadden. Die burgerscholen noemde men met een algemene aanduiding ook wel Nederduytsche scholen. ‘Nederduytsch’ (of Diets) was tot ver in de negentiende eeuw een gangbare benaming voor Nederlands. In de dorpen stonden de scholen vaak bekend als ‘parochiescholen’ of gewoon ‘dorpsscholen’.

Pas bij de invoering van de Schoolwet in 1857 werd de benaming ‘lagere school’ echt heel gangbaar, samen met twee andere onderwijsvormen: het uitgebreid lager onderwijs (ulo) en de hogereburgerschool (hbs). Maar het was pas in 1901, bij de invoering van de Leerplichtwet, dat het rangen- of standen-onderwijs wat de lagere school betreft verleden tijd was. De Leerplichtwet betekende immers ook het recht om onderwijs te krijgen, ongeacht de financiële situatie van de ouders, al betekende dat niet meteen dat onderwijzers ook alle kinderen gelijk behandelden.

De lagere school is als schoolvorm blijven bestaan tot 1985. In dat jaar werd de Wet op het basisonderwijs van kracht en veranderde de lagere school dus in de basisschool. Die school is er voor kinderen vanaf vier jaar, al geldt de leerplicht pas vanaf het vijfde levensjaar.

Dit boek gaat over de lagere school zoals die er was vanaf 1857, over de bijzondere kenmerken ervan en vooral over de dingen die mensen zich er nog het meest van herinneren. Het accent ligt daardoor sterk op de twintigste eeuw, op de periode vanaf 1930.

De lagere school was in de beleving van velen duidelijk een andere school dan de huidige basisschool. Ze deed het natuurlijk nog zonder alle moderniteiten van nu, zoals de computer

en het digibord. En aan uitvoerig en herhaaldelijk toetsen deed men op de lagere school nog niet. Het rapport was meer gebaseerd op het persoonlijke oordeel van een onderwijzer(es) over een leerling dan op afgenomen toetsen. Het gezag van onderwijzers was ook groot, veel groter dan nu. Dat gold evenzeer voor hun autonomie. Ze konden goeddeels doen wat ze wilden. Daarvan maakten sommige onderwijzers overigens wel misbruik, bijvoorbeeld door lijfstraffen uit te delen. Een draai om de oren is nu ondenkbaar als straf, maar op de lagere school was hij tot pakweg 1970 heel gewoon.

De schoolarts, de schooltandarts en schoolmelk zijn ook begrippen die kleven aan de lagere school van vroeger, net als de kroontjespen, het inzamelen van zilverpapier en nog tal van andere aspecten, waarvan er in dit boek veel aan bod komen, niet zozeer uit nostalgie, maar veeleer vanuit de verbazing dat zaken zo snel kunnen veranderen of nog niet zo lang geleden heel anders geregeld waren.

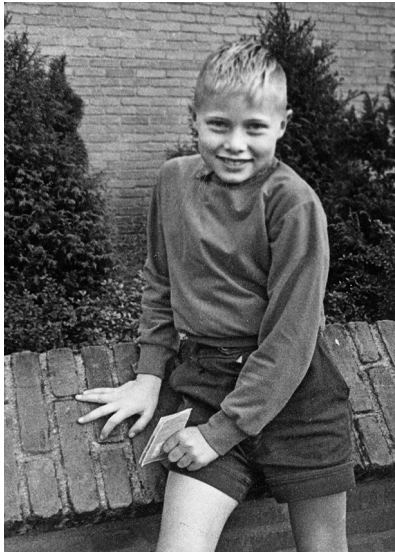
Mijn eigen herinneringen heb ik voor dit boek niet links laten liggen. Ik zat in de periode 1961-1967 op de St. Jozefschool in Aarle-Rixtel, gelegen in Zuidoost-Noord-Brabant. Het was een jongensschool, een katholieke lagere school, niet geleid door broeders of zusters, maar door ‘gewone’ meesters en juffrouwen. Mijn eigen herinneringen kleuren wel enigszins enkele hoofdstukken in dit boek, waardoor ik deels een persoonlijk beeld van de lagere school schets. Maar mijn eigen herinneringen worden royaal aangevuld met de herinneringen van tal van anderen, die gereageerd hebben op vragen die ik via Facebook over de lagere school stelde.

Natuurlijk valt er over een onderwerp altijd nog meer te zeggen dan je doet. Dat geldt ook voor dit onderwerp. Ik heb vanzelfsprekend voornamelijk gekozen voor aspecten van de

lagere school die duidelijk afwijken van wat anno nu in de basisscholen gangbaar is. Maar enkele thema's die net zo goed van nu als van vroeger zijn, zoals het fenomeen 'schoolfoto', krijgen ook een plaatsje in dit boek, juist omdat ze zulke opmerkelijke constanten zijn.

I Te laat jarig

Tegenwoordig is het anders, maar vroeger was ik te laat jarig. Ik heb het mensen om me heen geregeld horen zeggen: ‘Wimke Daniëls is te laat jarig.’ Mijn ouders zeiden het ook: ‘Onze Wim is te laat jarig.’ En soms werd het ook rechtstreeks tegen mij gezegd: ‘Je bent te laat jarig.’ Het klonk alsof er niks meer

Hier sta ik aan de zijkant van mijn lagere school. Je kunt niet aan me zien dat ik te laat jarig ben, maar ik ben het wel.

aan te doen was, alsof ik in feite al was opgegeven als een hopeeloos geval. En dat terwijl ik nog zo jong was. Maar ja, ik was nu eenmaal te laat jarig; dan krijg je dat.

De werkelijkheid bleek toch iets minder dramatisch, al zijn er lotgenoten geweest die er veel last van hebben gehad. Want er waren er meer – veel meer – die net als ik te laat jarig waren.

Mijn verjaardag valt op 11 oktober. Dat was vroeger elf dagen te laat om als zesjarige naar de lagere school te kunnen. Ik moest dus wachten tot het volgende schooljaar. Alleen de kinderen die al vóór 1 oktober zes jaar waren geworden, mochten naar de lagere school. Kinderen zoals ik werden soms ook wel ‘herfstkinderen’ genoemd, wat niet al te vrolijk klonk. In sommige streken zeiden ze ook nog dat herfstkinderen ‘slecht verjaard’ waren of zelfs ‘te laat geboren’ in plaats van ‘te laat jarig’. Dat was helemaal erg: te laat geboren. Kinderen van vóór 1 oktober daarentegen waren ‘voordelig jarig’.

Wie te laat jarig was, behoorde altijd tot de oudsten van de klas. Op sommige klasgenootjes liep je bijna een heel jaar voor. Leeftijdgenoten die vrienden van elkaar waren, konden door de dwaze datumgrens van 1 oktober bruusk van elkaar gescheiden worden. Dan ging je vriendje, dat bijvoorbeeld op 30 september jarig was, al naar de lagere school en dan bleef jij nog een jaar op de kleuterschool zitten. De 1-oktoberregeling was jarenlang zo genadeloos dat ‘te laat jarig’ zijn zich echt een plaatsje verwierf in het Nederlandse taalgebruik.

Ine van Kempen: ‘Mijn man is op 1 oktober 1952 net na middernacht geboren, maar is door de verloskundige op papier een paar minuten vroeger “verlost”, om maar niet te laat jarig te hoeven zijn.’

Maria Beets-van Galen: ‘Ik ben van 9 oktober 1952, dus ook

te laat jarig. Maar ik was daarbij ook nog eens veel en veel te groot voor mijn leeftijd. Kon het nog erger?’

Marga Schneiders: ‘Mijn dochter is van oktober 1967 en moest derhalve ook langer kleuteren, terwijl ze echt aan de “grote school” toe was. Volgens het hoofd van de school kreeg hij voor leerlingen die na september jarig waren en toch naar de eerste klas gingen geen vergoeding (van de overheid), en voor niets gaat de zon op, zei hij.’

Elise Wensvoort-Oranje: ‘Onze dochter is op 7 oktober 1965 geboren. Ze kon eventueel wél naar de lagere school, mits de huisarts een verklaring uitschreef dat het pedagogisch verantwoord was, zodat ze niet emotioneel in de problemen zou komen.’

Kinderen en ouders komen op de eerste schooldag samen het schoolgebouw binnen op een lagere school in Amsterdam, 1951.

Te laat jarig zijn kon ook als een voordeel worden ervaren. Mies de Koning zegt hierover: ‘Uiteindelijk ben je jarenlang een van de oudsten van een groep waarmee je constant vergeleken wordt. En dat op een leeftijd waarop je daar erg gevoelig voor bent. Dit leidt tot een niet-aflatende stroom van complimenten over hoe slim je bent en hoe snel en sterk. In werkelijkheid lopen je lichaam en brein bijna een jaar voor op dat van degenen met wie je vergeleken wordt. Dat leidt relatief vaak tot een positiever zelfbeeld in de lagereschooltijd. Dat neem je mee in je hele verdere leven. Ook een voordeel dus, dat te laat jarig zijn.’

Tegenover zo’n voordeel van kinderen die te laat jarig waren, stond dan natuurlijk het nadeel van kinderen die te vroeg jarig waren.

Dick Benard: ‘Ik ben van 23 juli, een “vroeg” dus. Ik was dientengevolge eigenlijk te jong voor de lesstof en in feite te jong voor alles wat met het leerniveau te maken had. Ik kon nét meekomen en ging elk jaar over, weliswaar met de hakken over de sloot, maar toch. Iedereen blij. Ikzelf wist beter. Op de middelbare school werd dit direct afgestraft en ik doubleerde in het brugjaar. Dat was het beste wat me kon overkomen. Eindelijk was ik waar ik thuishoorde.’

De te-laat-jarig-regeling werd afgeschaft in 1985, toen de lagere school plaatsmaakte voor de basisschool. De kleuterschool werd daarbij samengevoegd met wat voorheen de lagere school heette. In plaats van zes klassen waren er nu opeens acht groepen. Een kind begint sindsdien aan groep 1 op de leeftijd van vier jaar (al geldt de leerplicht pas vanaf vijf jaar). Daarna bepaalt de school – als het goed is in overleg met de ouders (het levert soms wel heftige discussies op) – of de ontwikkeling van het kind voldoende is om naar een volgend leerjaar te kun-

nen gaan. De overgang van groep 2 naar groep 3 is vergelijkbaar met de vroegere stap van de kleuterschool naar de lagere school. Vindt de school nu de ontwikkeling van een kind in groep 2 onvoldoende, dan kleutert het kind nog een jaar door, zoals dat heet. De school moet haar oordeel om een kind niet naar de volgende groep te laten gaan wel goed onderbouwen. Onderzoek uit 2008 van het Kohnstamm Instituut heeft overigens aangetoond dat een jaar ‘doorkleuteren’ in vrijwel de meeste gevallen daarna geen leervoordeel oplevert.

Maar er is nu wat betreft de overgang van groep 2 naar 3 geen datumgrens meer van 1 oktober, al duurde het na de invoering van de basisschool in 1985 nog wel flink wat jaren voordat iedereen dat begreep of wilde begrijpen, inclusief een heleboel schooldirecteuren.

2 Op zaterdag naar school

Ik moet het ook nog gedaan hebben, al kan ik me er weinig van herinneren: op zaterdag naar school gaan. Waarschijnlijk maar één jaar, want ik begon in het schooljaar 1961-1962 aan de lagere school en kort erna werd het onderwijs op zaterdag op de meeste scholen afgeschaft. Je kreeg vanaf toen de vijfdaagse schoolweek, in de tijd dat ook de vijfdaagse werkweek normaal begon te worden. Die twee zaken hadden ook alles met elkaar te maken.

In 1960 was tot de vijfdaagse werkweek voor fabrieken en kantoren besloten door de Centrale Commissie voor Overleg in Ambtenarenzaken. Op 23 december 1960 werd de vrije zaterdag officieel vastgelegd. Het aantal werkuren ging toen voor de meeste werknemers van 48 naar 45 uur per week. Het duurde overigens wel een tijdje voordat de vijfdaagse werkweek algemeen werd doorgevoerd. Tien jaar later zou de 45-urige werkweek teruggebracht worden tot een 40-urige werkweek. En in 1997 ging men nog verder terug, naar 36 uur.

De vijfdaagse werkweek begin jaren zestig leek voor veel ouders een echt vrij weekend te betekenen, waarop ze er desgewenst op uit konden trekken, twee dagen lang, al moet er meteen bij gezegd worden dat dit slechts voor een kleine kring van mensen gold; de meesten hadden het in die tijd nog niet heel breed.

Maar de vijfdaagse werkweek stond duidelijk op gespannen voet met de zesdaagse schoolweek: de ouders waren op zaterdag vrij, maar de kinderen niet. Dat was een scheve situatie, en ook niet handig, vonden sommigen, hoewel de meeste ouders het zaterdagonderwijs van hun kinderen aanvankelijk toch niet kwijt wilden, zo bleek uit een enquête die indertijd werd uitgevoerd, misschien omdat ze zo'n vrije ochtend voor zichzelf wel lekker vonden. Ook het voortgezet onderwijs had toen nog een zesdaagse schoolweek.

Sommige lagere scholen waren er vroeg bij om het zaterdagonderwijs af te schaffen. De Stins in Bergum (Friesland) deed het al in het schooljaar 1960-1961. Het was in het kader van een proef, in overleg met de onderwijsinspectie. De aanleiding was dat er op zaterdagen niet meer gewerkt werd op het gemeentehuis van Bergum, terwijl de kinderen van de gemeentebambtenaren nog wel op zaterdag naar school moesten. Het werk en de school hoorden gelijk op te gaan, vond men in Bergum. Vandaar dat ook de schoolkinderen op zaterdag vrij kregen. De aanvankelijke proefperiode werd al snel omgezet in een permanente regeling.

In september 1961 werd door het ministerie van Onderwijs de commissie 'Vijfdaagse schoolweek' in het leven geroepen. De opdracht aan de commissie was om een rapport uit te brengen over maatregelen die nodig zouden zijn om 'de voortschrijdende invoering' van de vijfdaagse schoolweek in goede banen te leiden. De directeur-generaal van het ministerie, J. Broekman, zei bij de installatie van de commissie dat de vijfdaagse schoolweek zich in een tempo verbreidde dat een jaar ervoor niet had kunnen worden voorzien.

De Nederlandse Vakvereniging (NVV) schreef in een rap-

port in 1961 dat het misschien verstandig was om alleen in de zomermaanden niet op zaterdag les te geven. In de rest van het jaar moest het zaterdagonderwijs blijven bestaan. Diverse scholen volgden het advies van de NVV op. Dat gold bijvoorbeeld voor de lagere scholen die vielen onder de Vereniging tot Bevordering Christelijk Onderwijs in Schiedam. Die vereniging wist zich bij haar besluit gesteund door de uitslag van een eigen enquête onder de ouders van drieduizend kinderen in Schiedam.

In het verslag dat opgemaakt werd naar aanleiding van die enquête kwamen nog wat opmerkelijke zaken naar voren. Er werd bijvoorbeeld geconstateerd dat veel kinderen die nog wel op zaterdag les hadden, te laat op school kwamen. Dat hing volgens de onderzoekers samen met de inmiddels ingevoerde vijfdaagse werkweek. Ouders zouden daardoor op zaterdagmorgen uitslapen en hun kinderen niet op tijd naar school sturen. Maar er waren ook telaatkomers doordat de autobusdiensten op zaterdag minder frequent reden.

In het *Algemeen Handelsblad* van 13 februari 1961 werden enkele kanttekeningen geplaatst bij een (volledig) vrije zaterdag voor de lagerschoolkinderen:

In onderwijskringen is men er niet zo van overtuigd, dat een vrije zaterdag in het belang zal zijn van de kinderen, zeker zolang de vrijetijdsbesteding in ons land nog niet dat peil heeft bereikt dat men graag zou wensen. Schuilt er niet een groot gevaar in de vrije zaterdag voor de kinderen (...)? Wordt ook niet de aansluiting van het lager onderwijs op het voortgezet onderwijs, die nu

al te wensen overlaat, nog moeilijker? Er zullen veel ouders zijn die geen vrije zaterdag hebben, waarbij men alleen al kan denken aan hen die in plaats van de zaterdag een andere vrije dag krijgen. Men stelt zich dan ook de vraag (...) of de scholen niet iets moeten doen om kinderen die anders langs de straten zullen slenteren, op te vangen. Inderdaad is het zo, dat vele ouders hun kinderen reeds nu zaterdag thuishouden, met of zonder toestemming. De boete, die men daarvoor krachtens de Leerplicht-wet kan krijgen, beschouwt men eenvoudig als extra kosten voor een aangenaam weekeinde.

Diverse scholen zeiden het zaterdagonderwijs na de onofficiële afschaffing ervan in 1962 toch niet vaarwel. Dat hoefde ook niet, want de invoering van de vijfdaagse schoolweek was geen zaak van de wetgever maar van de bevoegde schoolbesturen.

De meeste scholen die doorgingen met het zaterdagonderwijs, deden dat evenwel nog slechts een korte periode. Ze gingen vrijwel allemaal binnen enkele jaren overstag. Soms gebeurde dat gefaseerd. In Leeuwarden begon men in 1963 met een vijfdaagse schoolweek gedurende drie maanden; het jaar erop werden er dat al vier. En al snel daarna gold de vijfdaagse schoolweek het hele jaar.

Een enkele (middelbare) school hield nog wel lang vast aan het zaterdagonderwijs, daarbij gesteund door de toenmalige minister van Onderwijs, Jo Cals, die herhaaldelijk aangaf geen voorstander te zijn van de afschaffing van het zaterdagonderwijs, in elk geval niet voor middelbare scholen. Maar hij kon het niet tegenhouden.

Het Stedelijk Gymnasium in Haarlem was de school die het langst op zaterdag bleef lesgeven, tot in het jaar 2000. Het voornaamste argument voor de zaterdagse lessen was daar altijd dat de leerlingen en ook de leerkrachten dan doordeweeks eerder uit konden zijn en daardoor meer tijd hadden voor hun sport of andere hobby's, terwijl de zaterdagmorgen anders toch maar verloren zou gaan aan uitslapen of nietsdoen. Maar de zaterdagmorgen is in de loop van de tijd voor veel kinderen en jongeren wel degelijk een actieve morgen geworden, vooral voor sportbeoefening. Veel voetbal- en hockeywedstrijden voor de jeugd vinden inmiddels bijvoorbeeld op zaterdagmorgen plaats.

Overigens wordt er nog steeds wel op zaterdag lesgegeven, maar dan gaat het om lessen die buiten het reguliere schoolrooster vallen. In sommige plaatsen is er op zaterdagmorgen bijvoorbeeld Chinese les of Koranles. En er zijn her en der ook zondagsscholen. Vroeger werden daar vooral lessen gegeven om de kinderen bij te spijkeren in geloofszaken; nu zijn er ook zondagsscholen die kinderen in algemene zin bijscholing geven of hen kennis laten maken met nieuwe onderwerpen.

In de tijd dat er op zaterdag nog les werd gegeven op lagere scholen, telde het lesrooster in totaal (voor de hele week) zo'n 26 uur lestijd: 's ochtends drie uur les en 's middags twee uur les, behalve op woensdagmiddag en zaterdagmiddag. Zondag was officieel helemaal vrij van school, omdat de zondagsscholen vooral particuliere initiatieven waren (en zijn). De lestijd in de ochtend was op veel scholen van negen tot twaalf. Tussen de ochtendlessen en de middaglessen zat zo'n twee uur vrije tijd. Op vrijwel alle lagere scholen gingen de kinderen dan naar huis. Daar wachtte in de meeste gezinnen moeder met het eten;

niet zelden was dat de warme maaltijd: het 'warme eten', waarvoor ook vader – als dat mogelijk was – even naar huis kwam. 's Middags was er dan nog les van twee tot vier uur. Er waren ook scholen die 's morgens en 's middags eerder begonnen en scholen die op zaterdag doorgingen tot 13.00 uur.

De onderwijstijd die wegviel toen er op zaterdagmorgen geen les meer was, werd ingehaald op de andere dagen. Op sommige scholen verdween de vrije woensdagmiddag, maar de meeste scholen kozen ervoor om er elke dag een halfuur bij te doen en de vrije woensdagmiddag aan te houden. Enkele kinderen waren allerm minst blij met de uitgebreide lestijd op de andere dagen. De tienjarige Goedele Schali j stuurde er een ingezonden brief over naar *De Telegraaf*, die op 13 mei 1961 geplaatst werd:

Ik vind de vijfdaagse schoolweek helemaal niet leuk. Zaterdag vrij is wel fijn. Maar elke dag vroeger naar school en later eruit, is niet prettig voor kinderen die niet in de plaats wonen waar hun school staat. Dat betekent voor deze kinderen 's morgens om zes uur opstaan. Ik hoop dat dit niet doorgaat.

Veel kinderen die op internaten zaten, waren juist een groot voorstander van de vijfdaagse schoolweek. Zaterdagonderwijs zorgde ervoor dat ze pas op zaterdagmiddag naar huis konden (voor degenen althans die in het weekend naar huis mochten). Met de vijfdaagse schoolweek konden ze al op vrijdagmiddag huiswaarts keren.

Anno nu kan elke basisschool zelf de indeling van de schoolweek bepalen, als men zich maar houdt aan het wettelijke aantal uren dat er gedurende de hele lagereschooltijd aan lestijd besteed moet worden. In de praktijk komt het erop neer dat veel scholen lestijden hebben van pakweg 8.30 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 15.00 uur. De woensdagmiddag is traditiegetrouw nog vrijwel overal een vrije middag. En de hele zaterdag is dus sinds ongeveer 1962 een vrije dag. De meeste kinderen blijven tegenwoordig tussen de middag over op school en gaan niet meer tussentijds naar huis. Men spreekt in dat geval van een continurooster.

Een bijzondere herinnering van sommigen aan de zaterdagse schooldag heeft te maken met de zaterdagmarkt. Zij zaten op een lagere school die pal naast de zaterdagmarkt stond, waardoor de geluiden van de markt doordrongen tot in het klaslokaal of waardoor er na schooltijd iets gekocht kon worden op de markt.

Uit de tijd dat er op zaterdag nog lesgegeven werd, dateert een versje waarin de donderdag werd bewierookt omdat die dag het kantelpunt van de schoolweek was, zo herinnert Maureen Robroek-de Groot zich:

Oh donderdag, oh donderdag
De schoonste dag der dagen
Des morgens nog een halve week
Des avonds nog twee dagen!